

MAAK ONS TOT TEKEN VAN UW BARMHARTIGHEID

Serie Bewegen en bewogen worden

De tekening van Riet Deerenberg, op de voorkant van onze folder voor de veertigdagentijd, toont ons een kwetsbare mens, aan weerskanten bedreigd door zwarte vlakken, met grove streken neergezet. Toch heeft die mens ook de eigen kracht om een ruimte van licht open te houden. Ondanks zijn fragiele gestalte maakt hij of zij een doorgang voor het licht, houdt een eigen levensruimte open. Zonder die mens, stel ik mij voor, zou die muur zich sluiten tot een ondoordringbaar zwarte nacht. Wij zijn het, die mens, die altijd opnieuw bekneeld dreigt te raken. Wij zijn het ook, die ons een weg durven banen door angst, dood en verderf, die ruimte zoeken waar mogelijk voor een nieuwe, open toekomst, waarin die angst niet meer nodig is, waarin recht en vrede zijn.

We maken vanavond een begin met de veertigdagentijd. Een tijd van inkeer en vasten. We maken de keuze om bewust een tijdlang los te komen van van alles wat we hebben, kunnen en moeten; de keuze om je niet te laten bepalen door gewoontes die je onvrij maken, een afzien van wat afhankelijk maakt of slaafs. We komen bijeen om elkaar te bemoedigen in dat open houden, dat scheppen van ruimte in onze ziel.

Het lange *Lied van de grote Liefde* dat we zongen, ontleend aan Jeremia, laat ons horen dat dat niet vanzelf gaat. De olijfboom (waar het lied over gaat) staat symbool voor diezelfde kwetsbare mens en voor het volk waar hij deel van uitmaakt. Hier horen en zingen we van een dramatisch relationeel gebeuren, een geschiedenis van God en mens, waar beiden niet zonder emotionele kleerscheuren doorheen komen. Eerst is er de oorsprong, het eerste begin dat zichtbaar goed is: je takken wijd, je lover groen. Dan onvermijdelijk het kwaad, gedaan door die mens zelf en tegen zichzelf gericht: onrecht, leugens, offers voor vreemde goden. Hier is het lied een jammerklacht, als een spiraal die onherroepelijk neerwaarts gaat. De profeet waarschuwt en verheft zijn stem: brand, vuur, vernietiging van al dat kwaad waarmee de boom is aangevreten tot er niets meer overblijft: is dat wat je wil en 'wat dan? hoe zal je toekomst zijn?'

Halverwege staat het lied stil, even maar, voordat een nieuwe beweging op gang komt, nu in een spiraal omhoog. En er verandert nog iets, in de taal: God komt nu zelf aan het woord: *Ik* en jij. Alsof op dat allerdiepste punt van de geschiedenis van God en mens, waar van leven nauwelijks meer sprake is, de Levende zelf zich aangesproken voelt, geraakt is:

Die Ik mijn grote liefde noemde,
Ik zal jou zoeken in de dood.
Ik was al vastbesloten: nooit meer.
Ik keer mijn hart. Ik roep je naam.

Het is deze ommekeer, deze doorbraak van mededogen van de Levende *naar ons toe* – die ingeklemde mens, zijn schepsel – die maakt dat een nieuwe beweging, een ommekeer *in* ons op gang komt. Een beweging die maar één doel heeft: 'Tot recht doen heb ik jou bevrijd.' Vrijheid – niet langer achtervolgd door het verleden – en recht doen. Ze worden in één adem genoemd, horen onlosmakelijk bij elkaar.

Eigenlijk gaat het ook zo in de boetepsalm die wordt toegeschreven aan David. Nu geen jammerklacht, maar een dringend persoonlijk gebed, exclusief gericht tot God: 'Tegen uw heiligheid heb ik gezondigd, verdelg mijn schuld in uw barmhartigheid'. We horen hier dezelfde beweging: het mededogen van de Levende leidt er meteen toe dat de 'ik', die zich zondig voelt, weer in beweging komt, in vrijheid en barmhartigheid, en dan ook weer van betekenis kan zijn voor anderen: 'Red mij, dat ik weer *vrijuit* durf te leven, maak mij tot teken van uw barmhartigheid!'

In beide teksten lees ik dit: dat Gods barmhartigheid een beweging is van liefde, waar ons verlangen, ons streven naar gerechtigheid uit voortkomt, toekomstgericht.

Palmtakjes verbranden doen we niet om af te rekenen met ons verleden, schepen achter ons te verbranden, maar om in herinnering te houden dat we *mens* zijn, kwetsbaar, stof van de aarde. We geven wat we geven kunnen, in vreugde en verdriet, we 'zaaien in tranen', opdat het leven doorgaat. Kwetsbaar, maar niet wankelmoedig. Ik vind het herkenbaar dat de psalmist in zijn gebed ook vraagt om standvastigheid. Niet dat hij God wil gebruiken als een onbeweeglijk fundament, maar omdat hij vastbesloten trouw wil blijven aan zijn vernieuwde, hervonden zelf en aan de levende en barmhartige God waaraan hij zich nu overgeeft. Dat is het vreemde: dat je standvastigheid kunt ervaren, zelfvertrouwen kunt herwinnen in je kwetsbaarheid, door je toe te vertrouwen aan de Ander, de Verborgene, de Barmhartige. In die beweging van toevertrouwen staan wij en zegenen wij elkaar met as – en zeggen daarmee dat het goed is, zoals wij zijn. Wij zijn het, die mens die bekneeld dreigt te raken; wij zijn Gods grote liefde, we worden gedragen door zijn barmhartigheid *in* ons werken aan barmhartigheid.

Zo openen wij ruimte voor het licht, nieuwe toekomst, nieuw leven. Zo moge het zijn.

Germain Creyghton

We lazen Psalm 51